

Ta hand om regnvattnet som hamnar på garageuppfarten, så att det inte rinner rakt ner i avloppssystemet.

Dags att ta ansvar för regnvattnet

Var resurssmart som trädgårdsägare och ta tillvara det regnvatten som hamnar på den egna tomten. Avlasta kommunernas avloppssystem.

text: **HENRIK BODIN**

Klimatet i vårt land håller på att förändras, det är forskarna eniga om. Troligast kommer vi att få vänja oss vid nyhetsrubriker som: Värsta torkan i manna-minne, Vattningsförbud råder, Värsta skyfallet någonsin, Det kom ett 100-års regn på några timmar.

Med andra ord kommer vi att få ett klimat som är mer extremt. Våra kommuner håller på att rusta sig för dessa skyfall. Avloppssystem som är 100 år gamla byts ut till nya, större system för att klara 100-års-regn. Och det är troligast bara en tidsfråga innan vi trädgårdsägare måste vara mer aktiva i denna process. I Danmark har man redan börjat styra villaägarna, genom att reglera vattentaxan efter hur duktig villaägaren är på att ta hand om sitt regnvatten, se tidigare artikel i Hemträdgården nr 6/2012 och i förra numret. Tänker vi efter så är det helt rätt. För visst är det gallet att regnvattnet från våra villatak och garageplatser ska ledas rakt ner i avloppssystemet för vidare transport ut till närmsta sjö. Med risk för att dra med sig föroreningar. Detta när vi i stället kan ta hand om vattnet i våra trädgårdar och minska behovet av att vattna med rent dricksvatten, när det är vattenbrist.

Var resurssmart

Jag vill uppmana dig som trädgårdsägare och villaägare att vara resurssmart och ta hand om ditt regnvatten. Då hjälper du din kommun att klara dagvattnenstrategierna, som tagits fram eller håller på att

Samla regnvatten direkt vid stupröret. Denna tunna rymmer ca 250 l. Flera tunnor kan kopplas ihop, så att den uppsamlade volymen blir betydligt större.

BILD: CHRISTINA SÅLL

Här har ett garage försetts med ett grönt tak av olika växter, bl a *Sedum*.

tas fram. Samtidigt som dina växter kommer att tacka dig med en rikligare tillväxt och blomprakt. Det handlar bara om att tänka utanför ramen. Det enklaste du kan göra, är att placera en stor behållare vid stupröret och samla upp regnvattnet. Eller leda ut regnvattnet på gräsmattan eller till närmsta rabatt. Har du en sandigare jord är det inga problem att leda ut regnvattnet på gräsmattan eller i rabatten. För vattnet sjunker snabbt ner och risken för syrebrist i jorden är minimal. Har du en lerigare, tätare jord är det inte alltid en bra idé att leda ut vattnet på gräsmattan, där det kan bli stående och skapa problem.

Samlar du i stället upp vattnet i behållare kan du spara på vattnet till kommande torrperioder, för att vattna de växter som behöver extra vatten. Vatten från en större behållare går enkelt att flytta med hjälp av en dränkbar pump, det finns flera märken till rimligt pris på marknaden numera, och en vattenslang.

Det du bör tänka på är den mängd vatten som bör få plats i behållaren. Vi kan ta som exempel en villa på 80 kvadratmeter, den har ett tak på cirka 90 kvadratmeter. Om det är ett vanligt sadeltak, så är det då 45 kvadratmeter tak som lutar åt var sida. Skulle du klara att ta hand om de första 10 mm regn vid varje tillfälle det regnar, så skulle du klara 75 procent av årsnederbörden, enligt beräkningar. För att klara det måste du kunna ta hand om 450 liter vatten vid varje regntillfälle. Den mängden vatten skulle kunna förse en odlingspallkrage med vatten i ca 2,5 månad.

Tänk utanför ramen

Vi kan börja så enkelt som med parkeringsytan eller garageuppfarten. De flesta har marksten eller asfalt på den. Lutningen är oftast ut mot gatan. Regnvattnet kommer då att rinna ut på gatan och vidare till närmsta avloppsbrunn eller i värsta fall ner till gran-

nen, om den har sitt hus lägre än du har ditt. Om du i stället hade din uppfart lutande mot en grönyta eller har lagt ner en dräneringsränna, som leder vatten till en grönyta, så kan du själv ta hand om regnvattnet och inte belasta det gemensamma avloppet eller riskera översvämning i hus, som ligger lägre än ditt. Jag återkommer till hur regnbäddar ska vara uppbyggda för att klara större vattenmängder.

Om du byter ut ditt tegeltak eller plåttak till sedum- eller mosstak, så kan du på ett effektivt sätt bromsa upp det regnvatten som kommer ner på taket. Vid mindre regnmängder blir det inget vatten som rinner i stupröret, och vid kraftigare regn kommer stora delar av vattenmassorna att stanna i det gröna taket i stället för att forsa ner i stupröret. Söker du på sedumtak eller mosstak på internet hittar du flera företag som jobbar med detta. Nu är ju detta en ganska dyr investering, och har du ett relativt nytt och bra tak kan det i stället vara bättre att investera i en regnbädds-rabatt. Regnbädden byggs upp i anslutning till stupröret.

Regnbädd – gör så här

Det finns flera olika sätt att skapa en regnbädd. En modell, som har använts mycket i Danmark, är att skapa en svacka i trädgården. Svackan ska vara cirka 30 centimeter djupare än omgivningen. Formen anpassas för att smälta in i trädgården. Under svackan har man ett dränerande lager som kan ta emot stora vattenmängder. Det lagret bör vara cirka 50 centimeter tjockt och bestå av grus blandat med lite jord eller ren bergkross. Ovanpå lägger man ett tunt lager med vanlig matjord. Vattnet leds från stupröret till svackan antingen ovan mark eller med hjälp av rör under marken. I svackan kan man ha vanlig gräsmatta eller anlägga en rabatt med perenner. Några tåliga ►

»Ett riktvärde är att växter och jordavdunstningen tillsammans förbrukar 3 mm (3 liter per kvadratmeter) vatten per dygn.«

Japansk starr, funkia, daggkåpa och lila sköldpaddsort är tåliga växter som passar bra att använda på en regnbädd.

- perenner som klarar denna miljö är jättedaggkåpa, *Alchemilla mollis*, midsommarblomster, *Geranium sylvaticum*, lila sköldpaddsort, *Chelone obliqua*, japansk starr, *Carex morrowii*, funkia *Hosta* sp. och blåtätel, *Molinia caerulea*.

Upphöjd eller nedsänkt rabatt

En annan typ av regnbädd är att anlägga en upphöjd eller nedsänkt rabatt vid huset. Viktigt att tänka på här är att skapa en barriär, så vattnet inte tränger in mot huset och förstör husgrunden. Har du en väldigt sandig jord är det inget problem, men har du en mer vattenhållande jord kan det blir problem. Ett alternativ är att bygga som ett stort, självvattnande käril. Börja med att bygga ramen till rabatten med murblock eller gräv ur för rabatten. Lägg i en dammduk och se till att den går upp 20 centimeter på kanterna. Fyll med grus eller krossat berg så du får ett vattenmagasin på 20 centimeter. Krossat berg och grus innehåller cirka 50 procent hålrum, som kan fyllas med vatten, oavsett fraktion (kornstorlek). I överkant på detta lager läggs ett dräneringsrör, som kan leda bort vattnet från bädden ut på en gräsyta eller liknande, om det skulle komma större mängder. Sedan fyller du på med vanlig matjord, gärna lite mer sandblandad jord. Vill du sätta perenner och buskar bör lagret vara cirka 30 centimeter tjockt. I den här rabatten kan du sätta alla växter som trivs i det läge rabatten är i. Tänk bara på att lägga större stenar under stupröret, så att jorden inte spolats bort vid kraftiga regn.

För att du ska få ett hum om hur mycket vatten en sådan rabatt kan rymma tar vi ett räkneexempel. En normal rabatt framför ett hus kan vara 4 m lång och 1 m bred. Dräneringslagret är 20 cm djupt och hålrummen är 50 procent. Denna rabatt kan rymma 400 l vatten ($40 \text{ dm} \times 10 \text{ dm} \times 2 \text{ dm} \times 50 \% = 400 \text{ kubikdecimeter} = 400 \text{ liter}$), innan det kommer något vatten i dräneringsröret.

Sök gärna på internet efter regnbäddar, då hittar du många bra ritningar på hur en regnbädd kan byggas

upp. Movium har gett ut ett informativt faktablad om regnbäddar <http://bit.ly/2tsQsDm>

Vattna smart vid torka

Oavsett om du sparar på regnvatten eller inte, finns det olika små saker du kan göra för att få ut mer av de vattendroppar du tillför växterna. En enkel åtgärd som borde prioriteras är att bryta kapillärstigningen från jordytan till luften. Det finns två sätt att bryta den på. Den ena är att **täcka jordytan** med gräsklipp, halm eller barkmull (ett poröst material). Det andra är att **luckra jordytan** efter regn. Då torkar ytan upp snabbt, men vattnet som finns längre ner i jorden stannar kvar där och blir växttillgängligt i stället för att transporteras till jordytan och avdunsta till atmosfären. Om du föredrar att vattna med vattenkanna eller stril på vattenslangen är tidpunkten för själva vattningen väldigt avgörande för hur mycket vatten som faktiskt kommer växterna tillgodo.

Bästa tidpunkten att vattna är tidigt på morgonen. Och du ska vattna mycket vid varje tillfälle och mer sällan. Ett riktvärde är att växter och jordavdunstningen tillsammans förbrukar 3 mm (3 liter per kvadratmeter) vatten per dygn. Och optimala vattenmängden är 30 mm var tionde dag, lite mindre och oftare om du har en väldigt sandig jord. Anledningen till att du ska vattna på morgonen är för att luften är svalare och mindre mängd vatten avdunstar innan det har hunnit tränga ner i marken. Dessutom hinner växtbladen torka till innan det blir kväll igen, och risken för svampangrepp på växterna minskar. Sämsta sättet att vattna på är att använda vattenspridare mitt på dagen, i blåst. Vid tester har man uppmätt stora vattenförluster till omkringliggande luft. Självt föredrar jag att vattna med droppslangar eller svettslangar. Då är fallhöjden minimal från vattenutkastet ner till markytan. Vattenförlusten till omkringliggande luft blir i princip noll procent. ☀

